

יום ג', י"ח בחשוון תשס"ה (02 בנובמבר)

עם הדבק בעברו בלבד הוא עם גוסס, אך אם היהודים ישאבו מעברם דעת ואהבה אל מורשתם, יהיה להם הכח לפתוח את שערי עתידם. אבא קובנר, 1978

ה"פאזל" האלוקי: {המשך המאמר מאתמול}

אין זו שאלה פילוסופית מופשטת, כי אם בעיה מעשית, קיומית, שהשלכותיה רבות על כל אחד מאיתנו בחיי היומיום.

קיימות שתי גישות בהיסטוריה בנושא זה, כשכל אחת – בהמשך הדורות – החליפה שם, פשטה ולבשה צורות וגוונים. אך בעקרון שוררות שתי הגישות עד ימינו. יש הגורסים שהכלל – המדינה, הלאום, המעמד וכד' – עיקר ועדיף, בעוד הפרט אינו קיים אלא "כשמן על גלגלי המהפכה", ונועד לשרת את האינטרסים של הכלל שמעליו. ברור, לפי הגישה הזו, שבמקרה של ניגוד אינטרסים – **חייב** הפרט לוותר, גם עד כדי וויתור על חייו – למען טובת הכלל. כך מנוהל העולם **הקומוניסטי** ["קומונה" = כלל, ברומית], שם שולט עקרון רודני-קיסרי זה, שבגלגולו המאוחר התפתח להיות "הנדינה – זה אני". הכלל הפך להיות אינטרס של **פרט אחד** שאליו משתעבדים המוני האזרחים הפרטיים.

מן העבר השני ניצבת הגישה הליברלית – כשביטויה הכלכלי הוא **הקפיטליזם** – הגורסת כי כשם שבתחילת האנושות חי הפרט לבדו, ורק כשנזדקק לכך התקבץ לחברה כדי להקל עליו ולשרת את צרכיו – כך גם כיום הכלל נוצר ונועד רק לרווחת הפרט, ולשירותו. הפרט – הוא העיקר, ומכאן: חופש הפרט, חופש הדיבור והבעת הדיעה, ועוד. בימינו ראינו כיצד "הפרות הקדושות" של הפרזה בחופש הבעת הדעה, ושל "השתוללות" הדמוקרטיה, הביסו מעצמה עולמית אדירה במלחמתה נגד עמים קטנים כוייטנאם, קוריאה ועוד. מי יודע אם "יש גבול" למזק הקיים כבר – והעלול עוד להתפתח, חלילה, בחופש הניתן לעריקה מציות להוראות הגיוס הצבאי מתוך הרצון לשלום עכשיו. [הדברים נכתבו לפני שנים מספר, ולכאורה, מעגל המבקשים לא למלא פקודה מתרחב, חלילה].

מדוע לא צלחו גישות אלה בתיאום ובסידור האינטרסים של הכלל ופרטיו? באיזה יסוד טעו ונכשלו ביצירת חברה אידיאלית, בה חיים כל הפרטים בשלום ובשלווה כשגם צורכי הכלל נענים כראוי? הרי, לכאורה, דרך שלישית – אין. גישה מפשרת של "גם הפרט למען הכלל, וגם הכלל למען הפרט" – אינה יכולה להתגשם אלא על הניר. וכי יש – ולו תיאורטית בלבד – הגיון אחר ליחס שני נושאים: שניהם שווים – לא ייתכן, וממילא: או זה עיקר, או משנהו עיקרי. האם יש לתורה רעיון אחר?

אמנם כן. על כל עניין אפשר להשקיף משתי זוויות ראייה שונות: מלמטה – למעלה, לראות את המציאות כפי שהיא הינה **עתה**, ומכאן לחתור אל ראשיתה ומקורה. או, מלמעלה – למטה, מראשית היווצרה והיווסדה עד להשתלשלותה למצבה העכשווי. **"אין תורה בגויים"**, אין להם אינפורמציה **אלוקית**, אין להם ידיעה בראשית ההתחוללות וההתהוות, במה שקדם לבריאה ויצר אותה. אין להם אלא מה שענייהם רואות – המון פרטים, מיליארדי בני אדם הנחלקים לקבוצות. מרוב עצים – לא נראה להם היער, הפרטים מאפילים על הראיה **האמיתית** של **מהות** הכלל. לכן, **נדמה** להם שהכלל נוצר מהתאגדות הפרטים, שהפרט, האדם הבודד, קדם לכלל. וכי איך נוצר כלל, אם לא מאיסוף פרטים שהוויתם קדמה לו? על כן פסקו שאין בכלל – אלא מה שבפרט. וכיוון שב**מהות** שווים הכלל והפרט, וכל ההבדל ביניהם הוא רק בכמות, **בכוח** – ממילא נוצר ניגוד כוחות והתנגשות אינטרסים, וצריך להכריע מי יוותר. ["אמונה לדור התהיה" – ר' ישראל הס] {ההמשך, בע"ה, מחר...}

"קומה אלוקים, שופטה הארץ, כי אתה תנחל בכל הגוים." [תהלים פ"ב 8]

מתוך פרק התהלים שהיו הלויים אומרים בבית המקדש ביום **שלישי**

בשמחה ובטוב לבב, בתפילה ליום נעים לכל בית ישראל!

הדף מוקדש לרפואתם השלמה של כל נפגעי הטרור ומשפחותיהם בתוך שאר חולי ישראל, ולשלומם של כל חיילי צה"ל